UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ŞCOALA DOCTORALĂ DE ŞTIINŢE JURIDICE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 346.546(043.2)

CHIȚANU GRIGORE

EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA LITIGIILOR CE DECURG DIN ACORDURILE ANTICONCURENȚIALE (ÎNȚELEGERILE DE CARTEL)

553.03 Drept procesual civil

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2025

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

Componența Comisiei de doctorat:

1. **Plotnic Olesea,** doctor habilitat în drept, profesor universitar - Președintă a Comisiei de doctorat, USM;
2. **Coban Igor,** doctor în drept, conferențiar universitar –conducător de doctorat, USM;
3. **Referent 1 - Belei Elena,** doctor în drept, conferențiar universitar, USM;
4. **Referent 2 – Mihalache Iurie,** doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere";
5. **Referent 3 - Boișteanu Eduard,** doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Stat Alecu Russo din Bălți.

Susținerea va avea loc la _____2025, ora: _____

în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova, mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr. 67, _____

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Universității de Stat din Moldova, pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (www.anacec.md) și pe pagina web a Școlii Doctorale Științe Juridice (www.drept.usm.md)

Rezumatul a fost expediat la _____2025

Președintele Comisiei de doctorat

PLOTNIC Olesea _____

Conducător

COBAN Igor _____

Autor

CHIȚANU Grigore _____

© Chițanu Grigore, 2025

CUPRINS

Reperele conceptuale ale cercetării..... 4

Conținutul tezei..... 7

Capitolul 1. Analiza istorico-juridică a acordurilor anticoncurențiale și a situației științifice actuale 7

Capitolul 2. Litigiile ce apar în procesul de depistare a acordurilor anticoncurențiale..... 10

Capitolul 3. Litigiile ce decurg din acordurile anticoncurențiale..... 17

Concluzii generale și recomandări..... 25

Bibliografie..... 30

Adnotarea..... 32

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei propuse spre cercetare.

Din toate practicile anticoncurențiale prevăzute de actele normative, înțelegerile anticoncurențiale în special cartelurile sunt cele mai dăunătoare pentru mediul concurențial. Acestea afectează un număr foarte mare de consumatori și se referă la diferite bunuri/servicii sau lucrări cum ar fi cartelul: vitaminelor, biletelor de avion, monitoare TV și de calculator, sistemul bancar, petrolier, medicamentelor, camioanelor, pieselor pentru automobile, etc. Fiecare dintre noi este afectat de un cartel, doar că nu toți ne dăm semăna de acest fapt.

Ținând cont de efectele nocive ale înțelegerilor anticoncurențiale, acestea sunt izvorul numeroaselor litigii administrative, civile și penale, care necesită a fi examinate în mod detaliat, pentru a evidenția principalele probleme și soluții. Actualitatea temei investigate este condiționată și de aspectul practic al problemei, numărul acordurilor anticoncurențiale depistate de Consiliul Concurenței este în creștere. Astfel, dacă în perioada 2012-2017 au fost depistate 9 acorduri anticoncurențiale, atunci în perioada 2018-2023 au fost depistate 20 de acorduri anticoncurențiale. Această statistică denotă că urmează a fi acordată o atenție deosebită problemei examinate, reprezentând un interes teoretic și practic, ori majoritatea Deciziilor Consiliului Concurenței prin care sunt constatate acordurile anticoncurențiale, nasc noi litigii în contenciosul administrativ și pot fi izvorul unor litigii civile privind repararea prejudiciului.

Importanța lucrării se datorează și faptului că la data de 01 aprilie 2019 au intrat în vigoare prevederile Codului administrativ, care reprezintă o revoluție în domeniul contenciosului administrativ. Respectiv, unul din scopurile tezei este analiza procedurilor de contestare a actelor emise de Consiliul Concurenței în cadrul depistării unor acorduri anticoncurențiale prin prisma noilor prevederi ale Codului administrativ și evidențierea problemelor care au apărut și care pot apărea în procesul de contestare a actelor emise de Consiliul Concurenței.

De asemenea necesitatea cercetării este determinată de insuficiența în literatura juridică autohtonă a monografiilor, articolelor științifice care ar aborda problema examinării și soluționării litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale, suplinind astfel vidul doctrinar existent.

Având în vedere cele enunțate, putem concluziona că actualitatea și importanța temei abordate este evidentă și determinată de:

- impactul negativ al acordurilor anticoncurențiale asupra economiei, în general, și asupra fiecărui consumator, în special;
- constatarea unor lacune în legislația concurențială națională și fundamentarea teoretică a perfecționării ei;

- lipsa unor cercetări științifice care să evidențieze principalele probleme ce reies din examinarea litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale;
- numărul de cazuri privind acordurile anticoncurențiale în creștere depistate de Consiliul Concurenței.

Scopul lucrării: scopul principal al prezentei lucrări este cercetarea complexă a litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale, analizându-le prin prisma legislației naționale și internaționale, a literaturii juridice și a practicii judiciare, în vederea evidențierii instrumentelor juridice eficiente dar și a lacunelor/problemelor de interpretare și aplicare a cadrului legal, precum și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a legislației naționale și perfecționarea practicii judiciare în conformitate cu standardele europene.

Principalele obiective ale cercetării:

- analiza evoluției acordurilor anticoncurențiale și tipologia acestora, pentru a înțelege mai bine natura juridică a acestora în vederea delimitării lor de alte forme de cooperare între întreprinderi;

- evidențierea lacunelor sau a incertitudinilor legale din domeniul reglementării acordurilor anticoncurențiale și a procedurilor de examinare a litigiilor ce reies din acestea;

- elaborarea propunerilor de aplicare a legislației naționale și formularea unor recomandări de *lege ferenda* în vederea îmbunătățirii legislației, precum și eficientizarea mecanismelor de combatere a acordurilor anticoncurențiale.

Ipoteze de cercetare:

- eficiența soluționării litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale depinde de claritatea cadrului legal, care la moment conține unele lacune și confuzii;

- lipsa unor reglementări naționale privind modul de cuantificare a prejudiciului suferit în urma unui acord anticoncurențial și a reglementărilor privind înaintarea unei acțiuni civile colective din partea unei autorități publice în numele consumatorilor care au avut de suferit din urma acelui acord, a dus la faptul că până în prezent nu au fost înaintate asemenea acțiuni civile, iar consumatorii nu au fost despăgubiți pentru prejudiciile suferite;

- instanțele naționale întâmpină dificultăți în soluționarea litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale, în special în motivarea hotărârilor, din cauza cadrului legal imperfect, a lipsei unor specialiști în domeniu concurenței care să poată oferi o expertiză, dar și a practicii judiciare neuniforme.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese:

La elaborarea prezentei teze de doctorat au fost folosite diverse metode, procedee și tehnici. Principalele metode de cercetare utilizate sunt: metoda istorico-juridică, dialectică, logică-formală, juridico-comparativă, juridico-practică, statistică, etc.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. Teza reprezintă un studiu complex și în plan comparat al modului de examinare și soluționare a litigiilor ce decurg din acorduri anticoncurențiale. Ideile și rezultatele cercetării pot fi utilizate în activitatea științifică de către cadrele didactice, dar și ca sursă de studiu pentru studenți. La fel, pot fi utilizate și în activitatea profesioniștilor din domeniul care pun în aplicare prevederile legale, precum și la examinarea litigiilor în instanțele de judecată.

Principalele probleme identificate în procesul de examinare și soluționare a litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale au fost analizate inclusiv prin prisma practicii judiciare relevante, care a dus la: evidențierea unor tendințe și evoluții în interpretarea și aplicarea legii; oferirea exemplelor concrete despre cum sunt aplicate legile în situații diferite, ce ajută la clarificarea interpretării legii și identifică cazurile în care diverse instanțe de judecată au interpretări divergente asupra acelorași prevederi legale; identifică precedentul judiciar, chiar dacă în Republica Moldova nu este aplicabil, deciziile luate de instanțele superioare pot influența hotărârile ulterioare; ajută la argumentarea juridică, deoarece cunoașterea raționamentelor juridice folosite de către instanțele de judecată dezvoltă abilitățile de argumentare juridică și duce la evitarea erorilor în interpretarea și aplicarea legii.

Importanța practică a lucrării este determinată și de faptul că concluziile și propunerile de *lege ferenda* prezentate pot fi utilizate de legiuitor în procesul de perfecționare a cadrului legal, de către Consiliul Concurenței în vederea fortificării mecanismelor de contracarare a acordurilor anticoncurențiale, dar și de către instanțele de judecată care vor examina litigiile care decurg din acordurile anticoncurențiale în vederea argumentării hotărârii luate.

Aprobarea rezultatelor. Teza a fost elaborată și discutată în cadrul Școlii doctorale de Științe Juridice a Universității de Stat din Moldova. Rezultatele cercetării au fost aprobate de către comisia de îndrumare din cadrul Școlii doctorale și Departamentul Drept Procedural USM.

Publicații la tema tezei – 11 publicații.

Volumul și structura tezei.

Lucrarea este alcătuită din introducere, trei capitole, care reunesc 13 paragrafe, concluzii și recomandări, precum și lista de referințe bibliografice și acte normative utilizate. În ansamblu lucrarea numără 237 pagini de text, iar în lista bibliografică sunt incluse 243 titluri.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1. Analiza istorico-juridică a acordurilor anticoncurențiale și a situației științifice actuale

Acest capitol are un caracter introductiv, fiind analizată evoluția istorică a acordurilor anticoncurențiale și a cadrului legal relevant. Acordurile anticoncurențiale fiind abordate prin prisma mai multor teorii, care au evidențiat efectele și evoluția acestora.

În subcapitolul 1.1. intitulat **Tratări științifice referitoare la evoluția istorică a reglementărilor acordurilor anticoncurențiale** sunt tratări științifice referitoare la acordurile anticoncurențiale fiind descrisă succint evoluția acestora dar și a reglementărilor juridice din diferite state, inclusiv evoluția cadrului legal autohton care combate acordurile anticoncurențiale.

Analiza acordurilor anticoncurențiale din punct de vedere istoric ne demonstrează interesul civilizației asupra acestora încă din epoca antică. Pornind de la definiția acordului care reprezintă o manifestare de voință comună verbală sau în scris exprimată de două sau mai multe persoane putem afirma că acordurile anticoncurențiale au apărut odată cu apariția primelor forme primitive de comerț în antichitate, cum ar fi trocul care presupunea schimbul de bunuri sau servicii între oameni pentru a-și suplini anumite nevoii. De exemplu, un vânător putea schimba carne cu un pescar pentru pește sau cu un olar pentru un vas de lut. Respectiv putem bănui că pescarii, olari, sau vânătorii se înțelegeau între ei și stabileau ce cantitate de pește sau carne să schimbe pentru un alt produs. Concurența a existat și în acele vremuri, deși nu într-o formă similară cu cea din societatea modernă.

În Republica Moldova, reglementarea juridică a concurenței își are originea prin aprobarea Hotărârii Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naționale a R.S.S. Moldova[1], care declară drept una din direcțiile principale ale economiei dezvoltarea spiritului de concurență și limitarea activității monopoliste. Ulterior în anul 1992 a fost aprobată Legea Republicii Moldova nr. 906 cu privire la limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței[2], care a pus bazele pentru reglementarea juridică a acordurilor anticoncurențiale.

Subcapitolul 1.2. **Tipologia acordurilor anticoncurențiale** conține o descriere detaliată a celor 2 tipuri de acorduri anticoncurențiale și anume cele orizontale și verticale, cu indicarea unor

[1] Hotărârea Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naționale a R.S.S. Moldova. În: Buletinul Oficial din 04.01.1991 (abrogată).
[2] Legea nr. 906 din 29.01.1992 cu privire la limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 2 din 01.03.1992, abrogată prin Legea nr. 183 din 12.07.2012.

cauze concrete din practica Comisiei Europene, pentru a înțelege mai bine fiecare tip de acord anticoncurențial și efectele acestuia.

Acordurile anticoncurențiale orizontale reprezintă înțelegeri între companii concurente de pe piață, care limitează competiția directă între ele. Deși uneori pot fi justificate din punct de vedere economic, majoritatea acordurilor de acest tip sunt considerate ilegale. Legea concurenței[3] definește acordul orizontal ca acord sau practică concertată ce se realizează între două sau mai multe întreprinderi independente care funcționează pe piață la același nivel.

Aceste înțelegeri orizontale mai sunt denumite cartel, care în dependență de obiectul cartelului pot fi de mai multe tipuri, însă cele mai periculoase pentru concurență sunt următoarele: cartelul privind fixarea prețurilor; cartelul privind alocarea pieței; cartelul privind limitarea producției; cartelul privind participarea cu oferte trucate la licitații; și cartelul privind controlul tehnologiei.

Acordurile verticale sunt înțelegeri sau contracte între companii care se află la niveluri diferite ale lanțului de distribuție sau de aprovizionare. Aceste acorduri implică de obicei producătorii, distribuitorii și/sau comercianții cu amănuntul și pot avea diverse forme și obiective.

Legea concurenței[4] definește acordul vertical ca acord sau practică concertată convenită între două sau mai multe întreprinderi independente ce acționează fiecare, în sensul acordului sau al practicii concertate, la niveluri diferite ale lanțului de producție sau de distribuție, care se referă la condițiile în care părțile pot cumpăra, vinde sau revinde anumite produse.

În general, acordurile verticale sunt considerate mai puțin dăunătoare în comparație cu cele orizontale și pot oferi oportunități semnificative de eficiență. Cu toate acestea, concurența poate fi afectată în cazul în care un acord vertical conține „restricții" privind furnizorul sau cumpărătorul. Aceste restricții pot lua diverse forme, de exemplu: acordurile care implică vânzarea exclusivă sau selectivă a produselor către unul sau mai mulți cumpărători pot duce la excluderea altor cumpărători de pe piață și/sau la coordonarea între cumpărători.

Cele mai des întâlnite clauze anticoncurențiale ce se referă la înțelegerile verticale au fost înserate în următoarele tipuri de acorduri: acorduri de distribuție; acorduri de exclusivitate; acorduri de franciză; acorduri de licențiere; și acorduri de aprovizionare.

Acordurile verticale pot fi benefice atât pentru producători, cât și pentru distribuitori, ajutând la optimizarea lanțului de aprovizionare și la creșterea eficienței operaționale. Respectiv, toate acordurile verticale menționate supra sunt legale, fiind reglementate în legislația multor state, cu toate acestea, ele pot ridica și probleme legate de concurență, mai ales atunci când conduc la

[3] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.
[4] Ibidem.

restricționarea concurenței sau la limitarea alegerii pentru consumatori. În consecință, aceste acorduri sunt supuse reglementărilor concurențiale și trebuie să respecte legile și regulamentele relevante pentru a evita practicile anticoncurențiale.

Subcapitolul 1.3. **Analiza situației cercetărilor științifice cu privire la acordurile anticoncurențiale (înțelegeri de cartel)** este dedicat analizei situației cercetărilor științifice care au drept obiect de studiu acordurile anticoncurențiale.

Teza se axează în primul rând pe doctrina Republicii Moldova, care, la tema cercetării este modestă și se află în proces de completare. Urmărind succesiunea în timp a materialelor doctrinare autohtone ce abordează concurența, la general, fără ca aceasta să fie obiectul de bază, putem evidenția pe autorii precum: Roșca N, și Baieș S. – Dreptul afacerilor;[5] Mihalache I. – Dreptul afacerilor: Note de curs;[6] Volcinschi V. și Cojocari E. – Drept economic;[7] și RusuV., Focșa G., - Curs de drept comercial.[8] O primă lucrare a unui autor autohton ce are drept obiect de bază concurența este a autoarei Bologan D. – Dreptul Concurenței: Note de curs.[9]

Ținând cont că acordurile anticoncurențiale sunt interzise nu doar de Legea concurenței dar și de Codul penal al Republicii Moldova, acestea au fost abordate și de specialiștii din domeniul penal, cum ar fi: Brînza S., și Stati V. – Tratat de drept penal. Partea Specială.[10], și teza de doctor elaborată de Timofei S. – Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)[11].

Odată cu adoptarea Legii concurenței în anul 2012, interesul de cercetare a concurenței a crescut în rândul specialiștilor autohtoni, fiind elaborate mai multe teze de doctor în drept, care au drept obiect de cercetare acordurile anticoncurențiale, cum ar fi tezele elaborate de: Bulmaga O. – Măsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale;[12] Bologan D. – Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel[13]; și Creciun I. – Mecanismele juridice de combatere a acordurilor anticoncurențiale și protecție a concurenței în legislația Republicii Moldova.[14]

Tezele de doctor menționate supra reprezintă un aport deosebit de important în literatura juridică concurențială națională, în special ce se referă la acordurile anticoncurențiale, însă

[5] Roșca N., Baieș S., Dreptul Afacerilor. Ediția a IV-a. Chișinău, USM, 2021. ISBN: 978-9975-152-86-0.
[6] Mihalache I., Dreptul afacerilor: Note de curs. Chișinău: Print Caro, 2015. ISBN: 978-9975-56-213-3.
[7] Volcinschi V., Cojocari E., Drept economic. Chișinău: USM, 2006. ISBN: 978-9975-4002-2-0.
[8] Rusu V., Focșa G., Curs de drept comercial. Chișinău: ASEM, 2006. ISBN: 978-9975-75-364-7.
[9] Bologan D. Dreptul Concurenței: Note de curs. Chișinău, 2014. p. 164. ISBN: 978-9975-4280-4-0.
[10] Brînza S. și Stati V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. 2.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. p.1300.
[11] Timofei S., *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)*, Teză de doctor în drept. Chișinău, 2011.
[12] Bulmaga O., M*ăsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014. p. 183.
[13] Bologan D., *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2016. p. 199 .
[14] Creciun I., *Mecanismele juridice de combatere a acordurilor anticoncurențiale și protecție a concurenței în legislația Republicii Moldova*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2021. p. 237.

considerăm că este insuficient, ținând cont de efectul negativ pe care îl are un cartel, iar problemele ce reies din examinarea litigiilor ce au tangență cu acordurile anticoncurențiale practic rămân neexaminate în literatura juridică autohtonă. Astfel, la realizarea prezentei cercetări au fost analizate mai multe lucrării științifice ale autorilor străini, lucrări care cuprind o analiză detaliată a dreptului concurenței și a înțelegerilor anticoncurențiale și al impactului pe care acestea îl pot avea, accentul fiind pus pe dreptul material și rar pe regulile de drept procesual.

Un rol foarte important sub aspect mai mult practic, îl are practica judiciară a Comisiei Europene și a Curții Europene de Justiție care oferă explicații și raționamente importante cu privire la reglementarea acordurilor anticoncurențiale.

Subcapitolul 1.4. **Natura juridică a litigiului rezultat din acordul anticoncurențial și locul în procesul civil**.

Acest subcapitol conține o analiză a naturii juridice a litigiilor care reies dintr-un acord anticoncurențial care se referă la caracterul specific al acestor litigii și care este determinat de normele de drept aplicabile și de obiectul litigiului. În toate jurisdicțiile în care acordurile anticoncurențiale sunt interzise, litigii care reies dintr-un acord anticoncurențial pot avea natura juridică civilă, administrativă sau chiar mixtă.

Totodată, menționăm că deși e mai puțin frecventă, poate fi și natura penală care depinde de legislația specifică fiecărui stat. În anumite jurisdicții, unele acorduri anticoncurențiale, precum cartelurile, pot constitui infracțiuni, atrăgând răspunderea penală a persoanelor fizice sau juridice implicate în acordul anticoncurențial.

Natura juridică civilă a litigiilor ce decurg dintr-un acord anticoncurențial au un caracter reparator, scopul principal fiind obținerea de despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de un acord anticoncurențial, or, majoritatea acestor acorduri cauzează daune majore unui număr foarte mare de consumatori. Ultimii au dreptul de a înainta acțiuni în instanța de judecată împotriva întreprinderilor participante la acordurile anticoncurențiale. Conform analizei efectuate considerăm că natura juridică a litigiilor ce decurg dintr-un acord anticoncurențial preponderent își are locul în procesul civil.

Capitolul 2. Litigiile ce apar în procesul de depistare a acordurilor anticoncurențiale conține descrierea detaliată a principalelor mecanisme de depistare a acordurilor anticoncurențiale, și anume: inspecția, politica de clemență și analiza informațiilor din registrul achizițiilor publice. La fel, se va face o descriere a următoarelor acte: Dispoziția de inițiere a investigației; Ordinul de efectuare a inspecției; Delegația de inspecție; Procesul verbal privind efectuarea inspecției și Raportul de investigație, cu indicarea condițiilor de formă necesare prin prisma noilor prevederi

ale Codului administrativ și ale Legii concurenței, inclusiv problemele ce au apărut sau pot apărea în litigiile de contencios administrativ privind contestarea acestor acte.

Subcapitolul 2.1 Mecanismele procedurale de depistare a acordurilor anticoncurențiale.

Cel mai des utilizat mecanism de depistare a cartelurilor de către autoritățile de concurență reprezintă inspecțiile, urmat de politica de clemență, analiza informațiilor din registrul achizițiilor publice și prezentarea unor informații relevante prin intermediul plângerilor depuse.

Procedura de efectuare a inspecțiilor de către autoritățile de concurență este un instrument crucial în detectarea și investigarea încălcărilor legislației concurențiale privind acordurile anticoncurențiale. Aceste inspecții, adesea denumite „raiduri" deoarece sunt inopinate, permit autorităților să colecteze dovezi direct de la sediile întreprinderilor suspectate de înțelegeri de cartel. Conform art. 56 alin. (2) din Legea concurenței[15] inspecția reprezintă un instrument procedural de obținere a informațiilor și a documentelor necesare, indiferent de suportul pe care se găsesc și locul aflării acestora, utilizat de Consiliul Concurenței pentru investigarea încălcării legislației concurențiale și poate fi efectuată la orice întreprindere, asociere de întreprinderi inclusiv și la autoritate publică. Persoanele delegate pentru efectuarea inspecției au dreptul de a inspecta și de a obține toate informațiile legate de obiectul și scopul investigației de la subiectul supus inspecției, inclusiv în format digital, indiferent de suportul pe care sunt stocate și locul aflării acestora.

Pentru refuzul de a se supune inspecției sau obstrucționarea acesteia, întreprinderea este pasibilă de o sancțiune pecuniară care nu poate depăși un nivel maxim de 1% din cifra totală de afaceri realizată de întreprindere în anul anterior sancționării, anterior până la ultimele modificări din anul 2023, acest nivel maxim era de 0,5%.

Una dintre cele mai mari amenzi impuse de Comisia Europeană pentru obstrucționarea inspecțiilor a fost în cazul E.ON Energie AG**[16]**, în 2008. Comisia a impus o amendă de 38 de milioane de euro companiei E.ON pentru că a rupt sigiliile aplicate de Comisie în birourile sale în timpul unei inspecții. Acest act a fost considerat o obstrucționare gravă a investigației Comisiei, deoarece sigilarea spațiilor și a documentelor este o măsură standard pentru a asigura integritatea probelor în timpul inspecțiilor.

[15] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.
[16] Decizia Comisiei Europene din 30.01.2008, în Cauza COMP/B-1/39.326 — E.ON Energie AG. [citat 23.07.2025]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52008XC0919%2801%29&qid=1712616907761

Una dintre cele mai mari amenzi impuse de Consiliul Concurenței al Republicii Moldova pentru obstrucționarea inspecțiilor a fost în cazul ÎM „47'th Parallel" SRL[17], în 2015. Consiliul a aplicat o amendă de e 4 874 833,45 lei ÎM „47'th Parallel" SRL pentru că au obstrucționat inspecția prin: darea indicațiilor angajaților (in formă verbală) de către directorul general de a nu oferi informații colaboratorilor implicați în efectuarea inspecției; distrugerea probelor de către avocat din calculatorul directorului general; împiedicarea accesului în biroul directorului general prin acțiunile de tergiversare a deschiderii biroului și prin acțiunile de inducere în eroare cu privire la locul aflării biroului directorului general al întreprinderii; împiedicarea desfășurării inspecției până la venirea avocatul.

Un alt mecanism util de depistare a acordurilor anticoncurențiale este politica de clemență. Scopul principal al acesteia este de a încuraja companiile care participă la carteluri să coopereze cu autoritățile de reglementare în schimbul reducerii sau eliminării sancțiunilor pe care le-ar putea primi pentru încălcările legii. Fiind astfel dezvăluite și desființate carteluri, care sunt adesea dificil de detectat sau despre care nici nu s-ar fi aflat dacă nu se aplica la politica de clemență.

Beneficiul pe care îl aduce politica de clemență este exonerarea totală sau parțială de la plata amenzii pentru întreprinderea care depune o cerere de clemență. Însă aplicarea la politica de clemență poate fi și periculoasă/dăunătoare întreprinderii deoarece aceasta nu va fi scutită de acțiunile civile care pot fi intentate de terți care au avut de suferit din urma acordului anticoncurențial. Un al aspect periculos este că în unele state pentru înțelegerile de cartel există și răspunderea penală, iar persoanele care au participat la aceste înțelegeri pot fi pedepsite cu închisoarea, iar politica de clemență nu în toate cazurile exonerează și de răspunderea penală.

În subcapitolul 2.2. Litigiile ce apar în procesul de depistare a acordurilor anticoncurențiale și metodele de soluționare a acestora, a fost analizată procedura administrativă a Consiliului Concurenței dar și litigiile care pot apărea până la emiterea Deciziei de constatare a acordului anticoncurențial. Astfel, în procedura administrativă de depistare a acordurilor anticoncurențiale, până la adoptarea unei decizii de către autoritatea de concurență, sunt emise următoarele acte: Dispoziția de inițiere a investigației; Delegația de inspecție; Ordinul de efectuare a inspecției; Procesul verbal privind efectuarea inspecției și Raportul de investigație. Respectiv, litigiile care apar în procesul de depistare a acordurilor anticoncurențiale sunt litigii în contencios administrativ și se referă la contestarea actelor menționate supra.

Dispoziția de inițiere a investigației reprezintă primul act emis de Plenul Consiliului Concurenței prin care nemijlocit este demarată procedura de investigare a unui presupus caz de

[17] Decizia Consiliului Concurenței nr. DA-08 din 05.02.2015. [citat 28.07.2025]. Disponibilă: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurentei-nr-da-ae-08-din-05-02-2015/

încălcare a legislației concurențiale. Legea concurenței conține puține prevederi cu privire la forma și conținutul Dispoziției. Prevede doar faptul că Consiliul desemnează un raportor responsabil pentru întocmirea raportului asupra investigației. Respectiv Dispoziția trebuie să conțină neapărat numele/prenumele și funcția Raportorului desemnat, care va fi responsabil de întreaga procedură de investigație.

Ținând cont de faptul că Legea prevede expres faptul că Dispoziția de inițiere a investigației nu stabilește comiterea unei încălcări a legislației concurențiale, acest fapt duce la ideea că aceasta nu ar trebui să fie motivată. Acest aspect este susținut și de faptul că aceasta în opinia noastră nu reprezintă un act administrativ individual defavorabil prin prisma codului administrativ. Analizând definiția Operațiunii administrative, considerăm că Dispoziția de inițiere a investigației reprezintă o operațiune administrativă scrisă efectuată de Plenul Consiliului Concurenței care nu produce ca atare efecte juridice (activitatea de investigație/control este activitatea de bază a funcționarilor din cadrul Consiliului).

Ținând cont că Dispoziția de inițiere a investigației în opinia noastră reprezintă o operațiune administrativă scrisă, conform prevederilor Codului administrativ (art. 31) aceasta trebuie să fie motivată (însă cerințele în privința motivării unui ac administrativ individual defavorabil nu sunt aplicate) și poate fi atacată doar odată cu Decizia sau prescripția adoptată în cazul investigat.

Un alt act care poate fi emis în procedura administrativă este Delegația de inspecție, care are drept scop informarea persoanei suspuse inspecției despre numele persoanelor împuternicite și delegate să facă inspecția și împuternicirile acestora, împuterniciri care se regăsesc expres și în Legea concurenței, neproducând ca atare nici un efect juridic. Astfel, aceasta nu poate fi contestată separat în instanța de judecată, doar în cazul în care se contestă eventual Ordinul de inspecție sau Procesul verbal al inspecției pot fi înaintate pretenții și față de Delegația de inspecție.

Desfășurarea inspecțiilor inopinate este o practică constantă în ultimii ani, fiind cel mai eficient instrument al autorității de concurență în colectarea de informații și documente în cadrul unor investigații ce privesc acordurile anticoncurențiale. Din analiza Deciziilor Consiliului Concurenței prin care au fost constatate acorduri anticoncurențiale se observă că practic în toate cazurile, Consiliul a acumulat probele care să demonstreze prezența unui acord anticoncurențial prin efectuarea inspecțiilor.

Art. 56 alin. (3) din Legea concurenței[18] prevede că „*În scopul efectuării investigațiilor dispuse conform art. 55, Consiliul Concurenței poate să efectueze inspecțiile necesare la orice întreprindere, asociere de întreprinderi sau autoritate publică. Efectuarea inspecțiilor este*

[18] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

dispusă prin ordin emis de către președintele Consiliului Concurenței, în care se indică scopul și obiectul inspecției, data la care începe inspecția, sancțiunile prevăzute de lege, precum și dreptul de a contesta ordinul în instanța de judecată."

Astfel, la emiterea Ordinului de efectuare a inspecției Președintele Consiliului trebuie să dețină informații care să demonstreze prezența indiciilor că pot fi găsite documente și informații relevante la sediul/secția de producere/filială/ alte spații ce aparțin subiectului supus inspecției. De obicei, atunci când se dispune o investigație privind o posibilă înțelegere de cartel, Consiliul deține foarte puține informații/documente ce ar demonstra asemenea înțelegeri, respectiv este necesar efectuarea unor inspecții în primul rând la sediul juridic unde activează factorii de decizie a întreprinderii, sau în alte spații ce aparțin întreprinderii unde există indicii că ar putea fi găsite informații necesare investigației inițiate.

Analizând Rapoartele anuale de activitate [19] ale Consiliului Concurenței se constată că cele mai multe acorduri anticoncurențiale au fost depistate în cadrul procedurilor de achiziții publice, respectiv atunci când se inițiază o investigație în care sunt suspiciuni serioase de înțelegeri de cartel între întreprinderi care participă în cadrul unor proceduri de achiziții, evident că există indicii că la sediul unde activează persoanele cu funcții de conducere/răspundere sau la persoanele responsabile de depunerea actelor în cadrul procedurilor de achiziții, pot fi găsite informații relevante investigației inițiate.

Cu referire la conținutul ordinului există și o jurisprudență bogată a Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit căreia obligația de motivare constituie, o cerință fundamentală, întrucât ea are ca obiect nu numai să pună în evidență caracterul justificat al intervenției preconizate în activitatea întreprinderilor supuse inspecției, ci și să le acorde acestora din urmă posibilitatea de a înțelege întinderea obligației de colaborare care le revine, garantând în același timp dreptul la apărare. Astfel, este important să fie acordată posibilitatea întreprinderilor supuse inspecției, pentru obstrucționarea căreia le pot fi aplicate sancțiuni pecuniare mari, să înțeleagă motivele care stau la baza inspecției, astfel încât acestea să își poată exercita în mod efectiv și în timp util drepturile.

Cu privire la aspectul motivării Ordinului de inspecție s-au expus și instanțele naționale, spre exemplu în hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani din 23.05.2021[20] instanța a reținut că, sintagma generală folosită în preambulul ordinului drept argumentare/motivare din ordin, care

[19] Rapoartele anuale de activitate ale Consiliului Concurenței. [citat 30.07.2025]. Disponibile la: https://www.competition.md/categorie/rapoarte-anuale/

[20] Hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani din 23.05.2022, dosar nr.3-644/2021. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/YmUyODAwZGQtMTRkZC00YWM5LTlmNmMtNDUyYmU3MWM2MzU5

citează doar că există indicii că pot fi găsite documente sau pot fi găsite informații considerate necesare pentru investigarea presupusului caz de încălcare a legislației concurențiale, „este atât de vagă, că poate fi utilizată pentru toate cazurile de pretinsă încălcare a legislației concurențiale, atribuite de lege Consiliului Concurentei. O asemenea abordare nu permite a delimita intervenția necesară pentru deconspirarea acțiunilor anticoncurențiale de un eventual abuz".

Din analiza Deciziilor Consiliului Concurenței adoptate în perioada anilor 2013-2024, se atestă că Consiliul Concurenței a efectuat inspecții doar la sediul sau la alte locați ce aparțineau întreprinderii supuse inspecției, nefiind efectuate inspecții în încăperi sau mijloace de transport ce aparțin unei persoane fizice în baza unui mandat judecătoresc. Acest fapt, se datorează fie că nu erau necesar asemenea inspecții fie că procedura de efectuare a asemenea inspecții este una problematică prin prisma faptului că urmează de emis o Decizie motivată care să conțină probe care să demonstreze acea suspiciune întemeiată că anume în acele încăperi ce aparțin persoanelor fizice pot fi găsite documentele/probele necesare. Evident, că în majoritatea cazurilor, este necesar în primul rând de efectuat inspecții în încăperile ce aparțin întreprinderilor și doar după sau concomitent în încăperile ce aparțin persoanelor fizice, iar în cazul când se face mai întâi în încăperile ce aparțin persoanelor fizice trebuie să fie probe convingătoare la baza emiterii unei asemenea Decizii.

În acest context, este de menționat că conform art. 57 alin. (1) din Legea concurenței[21] în cazul în care există o suspiciune întemeiată că registrele sau alte documente privind activitatea și obiectul inspecției care ar putea fi pertinente pentru a dovedi o încălcare gravă a art. 5 și 11 sunt păstrate în încăperi, terenuri și mijloace de transport ale persoanelor fizice, inclusiv în locuințele membrilor organelor de conducere sau ale membrilor personalului întreprinderilor supuse inspecției, Plenul Consiliului Concurenței poate dispune, printr-o decizie, desfășurarea unei inspecții în aceste încăperi, terenuri sau mijloace de transport.

Ținând cont că inspecțiile reprezintă un mecanism ce oferă Consiliului Concurenței autonomia procedurală necesară în vederea depistării probelor necesare și, în același timp, lasă loc pentru abuzuri din partea autorității de concurență, în cazul încăperilor sau mijloacelor de transport ce aparțin persoanelor fizice, legiuitorul a introdus un filtru suplimentar în prevenirea unor eventuale abuzuri și anume că o asemenea inspecție trebuie să fie dispusă printr-un Mandat judecătoresc.

Cu regret, chiar dacă la art. 57 alin. (3) din Legea concurenței se menționează că inspecția se face în baza mandatului judecătoresc emis în condițiile prezentului articol, legea nu conține

[21] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

prevederi cu privire la procedura de eliberare/adoptare a mandatelor judecătorești de către instanțele de judecată.

Orice inspecție efectuată de Consiliul Concurenței se încheie prin întocmirea unui proces verbal în care se consemnează rezultatul inspecției. Astfel, ținând cont de faptul că procesul verbal conține toate constatările făcute în cadrul inspecției și ce documente/informații sunt ridicate în cadrul inspecției care ulterior pot fi folosite în constatarea încălcării legislației concurențiale, legiuitorul a prevăzut expres că se întocmește în două exemplare identice pentru fiecare parte câte un exemplar, iar numerotarea și semnarea pe fiecare pagina este o măsură de siguranță ca ulterior să nu fie schimbate unele pagini. Procesul verbal de inspecție nu reprezintă un act administrativ individual defavorabil și nici favorabil.

După acumularea tuturor probelor necesare, Raportorul desemnat prin Dispoziția de inițiere a investigației elaborează Raportul de investigație, care trebuie să conțină obiectul investigației, faptele constatate, probele, concluziile și propunerile raportorului în urma finalizării investigației. După întocmire, acesta este remis tuturor părților implicate, acordând 30 de zile lucrătoare pentru a se expune asupra celor constatate de Raportor și menționate în Raport. Astfel, conform prevederilor Legii concurenței și a Codului administrativ, Raportul de investigație nu poate fi contestat separat în instanța de judecată, obiecțiile asupra acestuia urmează a fi înaintate direct Consiliului Concurenței în termen de 30 de zile lucrătoare. Mai mult ca atât, părțile pot solicita și audieri până la adoptarea Deciziei, în care își pot prezenta și apăra încă o dată poziția asupra celor constatate în Raportul de investigație.

Subcapitolul 2.3. Puterea probantă a procesului-verbal de inspecție și actele ridicate

Din analiza tuturor deciziilor emise de autoritatea de concurență prin care au fost aplicate sancțiuni întreprinderilor pentru încheierea unor acorduri anticoncurențiale, se constată că practic în toate cazurile Consiliul Concurenței a efectuat inspecții la întreprinderile participante la acordul anticoncurențial. La fel, în majoritatea cazurilor deciziile emise de Consiliul Concurenței sunt motivate/întemeiate pe probele ridicate în cadrul inspecțiilor. Practica respectivă este în majoritatea autorităților de concurență, chiar și în cazurile când sunt depuse cereri de clemență, autoritățile de concurență efectuează inspecții la întreprinderile participante la acordul anticoncurențial.

Astfel, procesul-verbal și actele ridicate în cadrul unei inspecții reprezintă elemente esențiale în cadrul unei investigații privind acordurile anticoncurențiale, în stabilirea faptelor și în demonstrarea încălcării normelor legale privind protecția concurenței. Acestea având o putere probantă semnificativă, nu doar în cadrul investigației concurențiale, dar și în cadrul examinării unor litigii judiciare ce rezultă din acordul anticoncurențial.

În cadrul unui litigiu, procesul-verbal de inspecție și actele ridicate au un impact decisiv deoarece acestea pot fi:

- probe directe – în cazul când documentele ridicate dovedesc în mod clar existența unui acord anticoncurențiale cum ar fi spre exemplu corespondența între întreprinderi prin care sunt stabilite prețurile. De fapt, din analiza deciziilor Consiliului Concurenței, corespondența online prin care întreprinderile se înțeleg cu referire la prețul de vânzare, cantitatea de producere, stabilirea piețelor geografice, participarea cu oferte trucate la licitații, este cea mai des utilizată probă pentru a demonstra un acord anticoncurențial;
- probe indirecte - în situațiile când documentele ridicate conțin indicii care susțin o prezumție rezonabilă a încălcării prevederilor legale, cur ar fi spre exemplu dovada unor întâlniri între concurenți sau convorbiri telefonice. Separate aceste probe nu demonstrează prezența unui cartel, însă dacă sunt examinate în ansamblu acestea pot fi probe indirecte foarte importante, în special în cazul în care după asemenea întâlniri/convorbiri comportamentul concurenților pe piață se modifică.
- drept probe care să demonstreze lipsa încălcării prevederilor legale de către întreprinderile supuse inspecțiilor.

Capitolul 3. Litigiile ce decurg din acordurile anticoncurențiale conține o analiză a litigiilor juridice ce pot apărea ca urmare a depistării unui acord anticoncurențial și aspectele lor procesuale. În acest sens, ne referim la litigiile civile privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial, litigiile administrative privind contestarea deciziilor Consiliului Concurenței prin care întreprinderile au fost sancționate pentru participarea la acorduri anticoncurențiale și litigiile penale privind cartelurile.

Subcapitolul 3.1. Particularitățile inițierii a unor litigii civile ca urmare a unor acorduri anticoncurențiale.

Acest subcapitol al tezei este compus din trei compartimente axate pe: analiza părților în procesul civil privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial; probele și probațiunea; și Actio popularis.

La nivelul Uniuni Europene sunt mai multe acte care reglementează aplicarea răspunderii civile delictuală în raport cu înțelegerile anticoncurențiale, dar și a altor încălcări ale legislației concurențiale. În Republica Moldova, Legea concurenței la art. 79[22] prevede că independent de sancțiunile aplicate de Consiliul Concurenței, dreptul la acțiune al persoanelor fizice şi/sau juridice

[22] Ibidem.

pentru repararea integrală a prejudiciului ce le-a fost cauzat printr-o practică anticoncurențială interzisă de lege rămâne rezervat.

Astfel, orice persoană care se consideră prejudiciată printr-o practică anticoncurențială interzisă de lege va putea înainta cerere privind acordarea de despăgubiri în termen de un an de la data la care decizia Consiliului Concurenței pe care se întemeiază acțiunea a rămas definitivă sau a fost menținută, în tot sau în parte, printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă. Totodată, normele generale în temeiul cărora poate fi înaintată o acțiune în instanța de judecată privind răspunderea civilă delictuală sunt prevăzute în Capitolului XXXIII din Codul civil[23] iar potrivit art. 1998 alin.(1) Cod civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

Acțiunile civile de reparare a prejudiciului suferit în fața instanțelor de judecată trebuie să conțină următoarele elemente obligatorii: prejudiciul, fapta ilicită (în cazul nostru prezența acordului anticoncurențial), raportul cauzal dintre acordul anticoncurențial și prejudiciul și vinovăția. În acest subcapitol este analizat fiecare element menționat supra atât sub aspect doctrinal cât și a practicii judiciare.

Litigiile civile privind repararea prejudiciilor urmarea a unui acord anticoncurențial sunt foarte complexe, deoarece practic la toate condițiile menționate supra, sunt multe probleme care urmează să fie examinate de către instanța de judecată cât și de ceilalți participanți la proces. Spre exemplu dificultatea stabilirii mărimii prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial este recunoscută inclusiv de către Comisia Europeană care a adoptat mai multe acte în vederea oferirii unor orientării în acest sens, tuturor participanților. În Comunicare[24] sa, Comisia recunoaște că o dificultate deosebită cu care se confruntă instanțele și părțile la acțiunile în despăgubire o constituie cuantificarea prejudiciului suferit. Cuantificarea se bazează pe compararea poziției efective a reclamantului cu cea în care s-ar fi regăsit în cazul în care încălcarea nu ar fi avut loc. Acest lucru nu poate fi constatat în realitate, fiind imposibil să se știe cu certitudine în ce mod ar fi evoluat condițiile de piață și interacțiunile dintre participanții pe piață în lipsa încălcării. Tot ceea ce se poate face este să se estimeze scenariul care este probabil să fi existat în absența încălcării.

În litigiile civile privind repararea prejudiciilor cauzate de un acord anticoncurențial, probele joacă un rol crucial în stabilirea faptei, a prejudiciului și a legăturii cauzale dintre acordul

[23] Codul civil nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01.03.2019.
[24] Comunicarea Comisiei privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. În Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C167/19 din 13.06.2013. [citat 16.07.2025]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52013XC0613%2804%29

anticoncurențial și prejudiciu suferit de reclamant. Conceptul de probațiune se referă la procesul prin care părțile dintr-un proces (reclamantul și pârâtul) aduc dovezi pentru a susține sau a respinge cererile formulate. Circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei pot fi demonstrate prin mijloace de probă prevăzute de lege. Astfel, în litigiile privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial pot fi utilizate următoarele mijloace de probă: explicațiile părților și terților; depozițiile martorilor; înscrisurile; probele materiale; înregistrările audio și video; concluziile experților. Evident, toate probele prezentate de părți urmează să fie colectate, prezentate și administrate cu respectarea prevederilor legale, în caz contrar probele vor fi considerate inadmisibile.

Unul dintre cele mai evidente efecte negative ale acordurilor anticoncurențiale este creșterea prețurilor. Dacă mai multe companii se înțeleg să stabilească un preț comun pentru un produs sau serviciu, aceasta înseamnă că consumatorii nu vor beneficia de concurența normală care ar putea duce la prețuri mai mici. În schimb, prețurile vor fi mai mari decât în mod normal. Spre exemplu dacă producătorii de produse alimentare sau supermarketurile se înțeleg să fixeze prețurile/sau să le mărească, consumatorii vor plăti prețuri mai mari pentru acele produse, or, în absența acordului concurența ar fi dus la o scădere a prețurilor.

În asemenea cazuri, consumatorul poate înainta o acțiune civilă privind repararea prejudiciului cauzat de acordul anticoncurențial, însă în practică o asemenea acțiune individuală este puțin probabil să fie înaintată. Dacă să analizăm spre exemplu cartelul petroliștilor, un calcul estimativ arată că înaintarea unei asemenea acțiuni nu este rentabilă consumatorului. Din aceste considerente, chiar dacă întreprinderile care participă la cartel sunt sancționate de autoritatea de concurență, consumatorii rămân cu prejudiciul suferit nerecuperat. Fapt care duce inevitabil la o nemulțumire/lipsă de încredere din partea societății față de autoritățile de concurență/ sistemul de justiție și față de autoritățile statului în general, prin accentuarea sentimentului de inechitate socială.

Considerăm că în cazurile acordurilor anticoncurențiale de tip cartel și în special când la ele participă întreprinderi care vând produse direct consumatorilor, să fie posibil ca din partea consumatorilor să fie înaintată o actio popularis (acțiune civilă populară/colectivă), de către o autoritate publică, cum este, de exemplu, în Statele Unite ale Americii. Astfel, în subcapitolul respectiv este analizată actio popularis prin prisma reglementărilor din alte state și necesitatea unor reglementări naționale care să permită un asemenea mecanism de reparare a prejudiciilor consumatorilor cauzate de un acord anticoncurențial.

Subcapitolul 3.3. Examinarea litigiilor administrative apărute în urma constatării prezenței unui acord anticoncurențial pe piață.

Orice investigație concurențială inițiată de Consiliul Concurenței se finalizează cu emiterea unei Decizii de către Plenul Consiliului Concurenței prin care fie se încetează investigația din lipsa probelor care să demonstreze încălcarea legislației concurențiale, fie se constată încălcarea Legii concurenței și respectiv se aplică sancțiunile corespunzătoare întreprinderilor care au încălcat legea. Astfel, Decizia Consiliul Concurenței luată ca urmare a unei investigații concurențiale este cu certitudine un act administrativ individual favorabil sau defavorabil. Respectiv, condițiile de formă și conținut trebuie să corespundă prevederilor Legii concurenței și ale Codului administrativ.

Atunci când Consiliul Concurenței ia o Decizie privind aplicare unor sancțiuni pecuniare pentru înțelegerii anticoncurențiale care restricționează concurența prin obiect, în motivarea deciziei nu este obligatorie prezentarea dovezilor economice, însă în cazul acordurile anticoncurențiale care restrâng concurența prin efect, în motivarea Deciziei în mod obligatoriu trebuie să fie prezente dovezile economice.

Cer este că Deciziile Consiliului Concurenței trebuie să fie motivate și să conțină în detalii temeiurile de fapt și de drept pe care le-a luat în considerare autoritatea de concurență la adoptarea Deciziei. Drept exemplu al unei motivări foarte complexe menționăm probabil cel mai interesant acord anticoncurențial depistat de Consiliul Concurenței ce se referă la cauza prin care s-a constatat participarea în perioada 2015-2020 a 9 întreprinderi la acordurile anticoncurențiale orizontale, care stabileau direct sau indirect prețurile de vânzare și alte condiții de tranzacționare la comercializarea către terți a produselor de uz fitosanitar și fertilizanților de o anumită marcă pe teritoriul Republicii Moldova.

Pentru acest cartel întreprinderile vizate au fost sancționate prin Deciziile din 26.03.2021[25] și din 18.11.2021[26] pe parcursul anului 2021 cu amendă în sumă totală de circa 130 milioane lei. Aceasta fiind cea mai mare amendă aplicată de Consiliul Concurenței pentru înțelegerile anticoncurențiale până la acea etapă.

Analizând Deciziile în cauză putem afirma cu certitudine că sunt cele mai voluminoase prima are 106 pagini iar a doua 86 pagini plus anexe 26 pagini. Evident volumul mare nu în toate cazurile reprezintă și calitate, însă nu și în acest caz, deoarece aceste Decizii sunt consistente, pline de circumstanțe faptice cu inserarea unor conversați electronice prin care au avut loc schimbul de informați sensibile, cum ar fi prețurile de listă, adausul comercial, rentabilitatea medie brută, etc.

[25] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-22/20-09 din 26.03.2021. [citat 28.07.2025]. Disponibil: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurene-ei-nr-da-22-20-09-din-26-03-2021/
[26] Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-22/20-64 din 18.11.2021. [citat 28.07.2025] Disponibil: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurentei-nr-da-22-20-64-din-18-11-2021/

Tot în cadrul investigației Consiliul Concurenței a făcut o analiză a prețurilor din regiune și a constata că acordul anticoncurențial a dus la stabilirea unor prețuri mai mari în medie cu 28% și 43% pentru produsele din piața relevantă, comparativ cu prețurile pentru aceleași produse în România și respectiv în Ucraina. Evident că aceste Decizii ale Consiliului Concurenței au fost contestate în parte de fiecare întreprindere, și la etapa definitivării tezei de doctorat, nu este o hotărâre definitivă și irevocabilă pe aceste cauze.

O altă obligație ce se referă la conținutul Decizie Consiliului Concurenței privind constatarea unui acord anticoncurențial, este stabilirea pieței relevante care este definită ca piață în cadrul căreia trebuie evaluată o anumită problemă de concurență și care se determină prin raportarea pieței relevante a produsului la piața geografică relevantă. Determinarea corectă a pieței relevante este necesară pentru stabilirea existenței unor restricții semnificative ale concurenței, analiza efectelor restrictive ale unui acord sau verificarea îndeplinirii condițiilor de exceptare, la stabilirea acordurilor de importanță minoră și nu în ultimul rând contribuie semnificativ la înaintarea acțiunilor civile privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial.

Deciziile Consiliului Concurenței pot fi atacate, în termen de 30 de zile calendaristice de la primirea acestora de către părți, nemijlocit la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile. Instanțele de judecată pot reduce sau majora amenzile sau penalitățile cu titlu cominatoriu aplicate, iar în cazul în care constată că decizia privind constatarea încălcării și/sau aplicarea amenzii sau a penalității este neîntemeiată și/sau este adoptată cu încălcarea procedurii, acestea pot anula deciziile Consiliului Concurenței.

Jurisprudența națională în materie de acorduri anticoncurențiale nu este una bogată. N-au fost identificate litigii penale privind tragerea la răspundere a persoanelor implicate într-un cartel, la fel n-au fost identificate cauze civile privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial. Respectiv jurisprudența existentă e în materie de contencios administrativ. În urma unei analize a Deciziilor publicate pe pagina web de către Consiliul Concurenței începând cu anul 2012 când a fost adoptată Legea concurenței până la 01 ianuarie 2024 și a Rapoartelor anulare de activitate pentru această perioadă, avem următoarea situație în privința cazurilor inițiate și a deciziilor luate privind acordurile anticoncurențiale după cum urmează în următoarea diagramă:

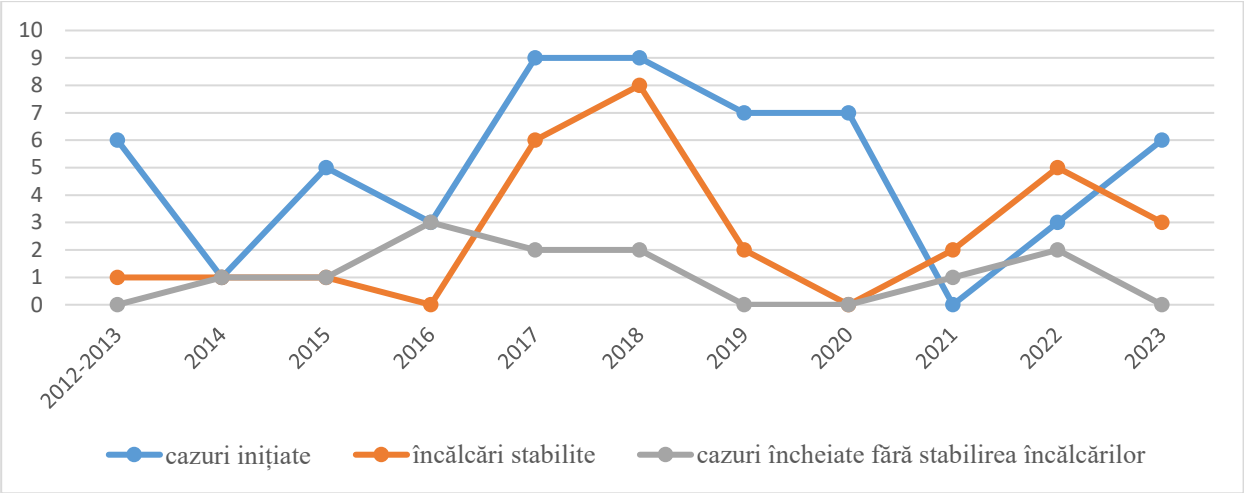

Figura nr. 3.1. Diagrama cazurilor și deciziilor luate de Consiliul Concurenței cu referire la acordurile anticoncurențiale.

Analizând diagrama de mai sus e greu să facem o apreciere dacă sunt multe sau puține Decizii ale Consiliului Concurenței prin care au fost constatate acorduri anticoncurențiale. Cert este că în comparație cu România la noi sunt foarte puține decizii și respectiv și puține litigii în instanțele de judecată. Un alt aspect este faptul că Consiliul Concurenței s-a axat pe acordurile anticoncurențiale privind participarea cu oferte trucate la licitați, fiind depistate 25 de cazuri de încălcare și doar 4 cauze se referă la alte tipuri de acorduri anticoncurențiale și anume la stabilirea prețurilor.

Conform Raportului[27] de activitate al Consiliului Concurenței, pe parcursul anului 2023 s-au aflat în examinare 59 de cauze în procedura contenciosului administrativ dintre care au fost finalizate 10 cauze. În comparație, în România în anul 2022 conform Raportului de activitate[28] au fost în examinare 221 de dosare. În schimb în Letonia pe parcursul anului 2023[29] au fost 26 de dosare de judecată active. Evident cu cât sunt mai multe litigii putem vorbi că jurisprudența este bogată, însă nu trebuie de neglijat și calitatea (motivarea) atât a Deciziilor autorității de concurență cât și a Hotărârilor instanțelor de judecată luate.

În perioada de referință, Curtea Supremă de Justiție a soluționat 17 dosare de judecată în care au fost contestate Deciziile autorității de concurență prin care au fost constatate acorduri anticoncurențiale, dintre care în:

- 15 cauze au fost menținute deciziile Consiliul Concurenței;

[27] Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței pentru anul 2023, [citat 30.07.2025]. Disponibil: https://www.competition.md/rapoarte-anuale/raport-privind-activitatea-consiliului-concurentei-in-anul-2023/
[28] Consiliul Concurenței România, Raport anual 2022. [citat 19.07.2025].Disponibil: https://www.consiliulconcurentei.ro/documente-oficiale/rapoarte/rapoarte-anuale/
[29] Consiliul Concurenței Republica Letonia, Raport anual 2023. [citat 19.07.2025].Disponibil: https://www.kp.gov.lv/en/2021-2026

- 2 cauze au fost anulate deciziile Consiliul Concurenței.

Controlul judiciar este fundamental, deoarece Instanța de Judecată are ultimul cuvânt, analizează pe deplin constatările de fapt și aplicarea legii de către Consiliul Concurenței, acordându-i ultimului o marjă considerabilă de apreciere în ceea ce privește evaluarea probelor și o anumită marjă de apreciere în ceea ce privește complexitatea analizei economice. Instanța efectuează o revizuire a tuturor circumstanțelor de fapt și de drept, inclusiv examinarea probelor, constatările de fapt derivate din acestea, calificarea juridică a probelor și acuratețea procedurală efectuată de Consiliul Concurenței.

Dovezile economice trebuie, de asemenea, să fie evaluate de instanța de judecată, amploarea controlului depinzând de complexitatea chestiunilor aduse în fața instanței. Pentru a asigura înțelegerea analizei economice complexe, instanțele pot numi experți economici independenți. În cazul deciziilor care impun amenzi, instanța de judecată examinează, de asemenea, proporționalitatea măsurilor de sancționare aplicate de Consiliul Concurenței.

Cu părere de rău din analiza Hotărârilor instanțelor de judecată nu se constată că acestea ar face o analiză economică aprofundată, sau din argumentele invocate de instanță nu se constată că acestea ar face un control detaliat propriu, dar se bazează pe pozițiile părților fără însă a cerceta singură toate probele și să vină cu o concluzie proprie. Cu toate acestea, acest control se confruntă acum cu noi provocări, care decurg în special din noile prevederi ale Codului Administrativ și lipsa unor judecători specializați în materie de concurență. Considerăm că judecătorii specializați sunt esențiali pentru a asigura o revizuire eficientă a deciziilor Consiliului Concurenței. Spre exemplu în Franța, controlul asupra deciziilor emise de autoritatea de concurență este exercitat de judecători specializați care sunt asistați de către un corp de consilieri recrutați din rândul profesioniștilor (avocați, economiști) sau lectori specializați în domeniul concurenței, drept și economie.

În acest context, o posibilă îmbunătățire care trebuie luată în considerare astăzi se referă la mijloacele acordate instanțelor de judecată în acest domeniu. Evident considerăm că specializarea unor judecători în materie de concurență ar fi foarte benefică, însă în lipsa specializării ar fi bine introducerea instruirii obligatorie în acest domeniu pentru judecători și un alt aspect pozitiv ar fi recrutarea asistenților judiciari competenți care la fel să fie instruiți în domeniul concurenței.

Subcapitolul 3.3. Examinarea litigiilor penale privind cartelurile și aspectele procesuale a acestora.

Ținând cont de efectul extrem de nociv a cartelurilor, mai multe state în vederea descurajări unor asemenea practici, au recurs și la răspunderea juridică penală, aplicând pe lângă sancțiuni pecuniare și pedepse cu închisoarea pentru persoanele fizice.

În opinia judecătoarei Ungureanu D.[30] procedura penală presupune, în același timp, o serie de dezavantaje, precum un standard înalt de probațiune, numeroase garanții procedurale, durata lungă a investigațiilor și dificultăți de cooperare instituțională, ceea ce a determinat mai multe state să aprecieze că o procedură administrativă este mai potrivită pentru a apăra principiul liberei concurențe.

În Republica Moldova, conform art. 246 din Codul penal[31], „limitarea concurenței libere prin încheierea unui acord anticoncurențial orizontal care constituie un cartel dur interzis de legislația din domeniul concurenței, care are ca obiect fixarea prețurilor de vânzare a produselor către terți, limitarea producției sau a vânzărilor, împărțirea piețelor sau a clienților sau participarea cu oferte trucate la licitații sau la alte forme de concurs de oferte, dacă prin aceasta a fost obținut un profit în proporții deosebit de mari sau au fost cauzate daune în proporții deosebit de mari unei terțe persoane, se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 4000 de unități convenționale sau cu închisoare de până la 3 ani."

Lipsa aplicării art. 246 din Codul penal, considerăm că se datorează faptului că este foarte dificil stabilirea volumului prejudiciului sau profitului, ori o condiție de atragere la răspundere penală este anume ca acel cartel a dus la obținerea unui profit în proporții deosebit de marii sau au fost cauzate daune în proporții deosebit de mari unei terțe persoane. Conform prevederilor Legii concurenței [32], Consiliul Concurenței nu este obligat să demonstreze efectele anticoncurențiale a unor cartele dure, acestea sunt nule de drept, respectiv să demonstreze și să calculeze efectul pe piață a unui cartel dur îi revine procurorului în cadrul dosarelor penale. Din aceste considerente pentru a face aplicabile prevederile din Codul penal menționate supra, este necesar ca Consiliul Concurenței să colaboreze strâns cu procuratura și să încerce să stabilească în propriile decizii efectele pe piață a cartelurilor dure, iar legiuitorul să revadă această condiționalitate, ori cartelurile dure sunt de fapt cele mai grave încălcări ale legislației concurențiale.

Analizând prevederile art. 246 alin. (2) din Codul penal și prevederile Legi concurenței ce se referă la politica de clemență, constatăm că aplicarea alin. (2) de la art. 246 Cod penal este imposibilă, ori cert este faptul că Legea concurenței prevede acordarea clemenței doar persoanelor juridice. În acest context este necesară ajustarea cadrului legal în vederea acordării unor garanți și persoanelor fizice care divulgă spre exemplu acele informați prevăzute pentru acordarea clemenței întreprinderilor.

---

[30] Ungureanu D. *Infracțiunea de limitare a concurenței libere. O perspectivă de drept comparat.* Revista Institutului Național al Justiției nr. 1 (28), 2014. [citat 17.07.2025]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/INJ_2014_1.pdf

[31] Codul Penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.

[32] Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În baza analizei efectuate în teza de doctorat focusându-ne pe depistarea problemelor și lacunelor în procesul de examinare și soluționare a litigiilor menționate, au fost formulate 16 concluzii și 8 propuneri de *lege ferenda*. În continuare vom expune doar unele concluzii și propuneri de *lege ferenda* principale:.

1. Inspecțiile efectuate de autoritățile de concurență sunt cele mai eficiente mecanisme de depistare a unor acorduri anticoncurențiale, deoarece permit autorităților să colecteze probele necesare direct de la întreprinderi. În lipsa unui asemenea mecanism, ar fi imposibil colectarea probelor, ori aceste probe nu pot fi colectate prin solicitări de informații deoarece întreprinderile niciodată nu ar prezenta dovezile care sunt împotriva lor. Un acord anticoncurențial de tip cartel, are specificul său și necesită o abordare particulară, la fel ca și celelalte tipuri, fiecare având trăsăturile sale distinctive. Pentru o combatere eficientă a acestei practici anticoncurențiale, este necesară implementarea corectă a normelor existente în practica Consiliului Concurenței și studierea practicii comunitare europene care a stat la baza legislației naționale, dar și fortificarea mecanismelor de depistare prin oferirea dreptului Consiliului Concurenței să utilizeze măsuri speciale de investigație asemănătoare celor folosite de organul de urmărire penală prevăzute în Codul de procedură penală, ținând cont că întreprinderile recurg la metode din ce în ce mai sofisticate pentru a ascunde acordurile anticoncurențiale.

2. Un alt mecanism foarte important este politica de clemență. Iar fortificarea acestui mecanism la maxim de către autoritatea de concurență, permite emiterea unei decizii bine argumentate și într-un final în cele mai dese cazuri la recunoașterea cartelului de către toți participanții. Respectiv, acest mecanism poate duce la identificarea unor acorduri anticoncurențiale care nu ar fi fost descoperite deoarece nu erau în vizorul autorităților de concurență, la lipsa necesității efectuării unor inspecții deoarece întreprinderea care aplică la politica de clemență prezintă dovezi incontestabile și suficiente pentru luarea unei decizii. Chiar dacă în august 2018, a fost completat art. 246 din Codul penal al Republicii Moldova cu o prevedere care să elibereze de răspundere penală persoanele care beneficiază de clemență conform legislației din domeniul concurenței, legea concurenței prevede acordarea clemenței doar întreprinderii nu și persoanelor fizice. În acest context, urmează de modificat legea concurenței astfel încât de clemență să poată beneficia și persoana fizică, pentru a facilita acest mecanism. În acest context, considerăm că Legea concurenței trebuie să prevadă că atunci când se aplică la politica de clemență, Consiliul Concurenței va stabili și cercul persoanelor fizice care beneficiază de clemență.

3. Din analiza litigiilor care au ca obiect actele emise de autoritatea de concurență emise în procedura de depistare a acordurilor anticoncurențiale dar și a prevederilor legale care reglementează forma și conținutul acestora am ajuns la concluzia că legiuitorul urmează să intervină și să elimine unele lacune/neclarități legale descrise în teza de doctorat. Cum ar fi spre exemplu, dispoziția de inițiere a investigației, ținând cont că reprezintă o operațiune administrativă scrisă, conform prevederilor Codului administrativ aceasta urmează să fie motivată. Evident că motivarea acesteia nu trebuie să fie asemănătoare motivării unui act administrativ individual defavorabil. Astfel, în lege urmează să fie precizate cerințele minime pe care trebuie să le întrunească motivarea completă a unei Dispoziții de inițiere a investigației.

4. Cu privire la Delegația de inspecție considerăm că nu este necesară, și corect ar fi eliminarea acesteia, iar informația privind persoanele delegate și împuternicirile acestora poate fi înserată în Ordinul de efectuare a inspecției. Iar în privința ordinului de efectuare a inspecției legislația la moment nu conține prevederi clare privind temeiurile de anulare sau suspendare a acestui act, și în genere considerăm că legiuitorul urmează să introducă în Codul administrativ la art. 214 imposibilitatea suspendării de către instanța de judecată a executării ordinului de efectuare a inspecției.

5. O altă concluzie este lipsa unor prevederi în Legea concurenței referitor la procedura de adoptare, și contestare, a mandatului judecătoresc privind autorizarea efectuării inspecției de către Consiliul Concurenței în încăperile sau mijloacele de transport ce aparțin persoanelor fizice, care face ca acest mecanism să fie inaplicabil. Respectiv, se impune completarea Legii concurenței pentru a face acest mecanism viabil.

6. Mecanismul de tragere la răspundere penală a persoanelor fizice participante la un cartel este ineficient, în contextul în care în perioada 2012-2023 au fost identificate 29 de decizii ale Consiliului Concurenței prin care au fost constatate înțelegeri de cartel, însă din analiza rapoartelor statistice despre cauzele penale examinate de prima instanță, nu a fost identificată nici o cauză penală în baza art. 246 din Codul penal. Totuși pentru a pune în aplicare prevederile articolului menționat, considerăm că legiuitorul trebuie să intervină în redacția acestuia și să elimine condițiile profitului și daunelor și să reducă sancțiunea cu închisoarea până la 2 ani.

7. Din analiza litigiilor civile privind repararea prejudiciului cauzat de un acord anticoncurențial, inițiate în alte state, constatăm că lipsa unor asemenea litigii în Republica Moldova se datorează faptului că procesul de întocmire unei asemenea cereri de chemare în judecată și să aibă șanse reale de succes, este unul foarte complicat. Deoarece demonstrarea unui prejudiciu urmare a unui acord anticoncurențial necesită resurse umane de înaltă calificare în

domeniul concurențial-economic, dar și resurse financiare și de timp destul de mari pentru realizarea unei analize economice.

8. O altă concluzie este lipsa în legislația națională a posibilității înaintării unei cereri privind repararea prejudiciului cauzat de un cartel pentru un număr nedeterminat de consumatori, astfel cum este spre exemplu în Statele Unite ale Americii.

În acest context, considerăm că legiuitorul urmează să identifice autoritatea responsabilă și să creeze mecanismul necesar pentru înaintarea unor asemenea cereri și procesul de identificare a consumatorilor și redistribuirea mijloacelor financiare. Considerăm că instituția responsabilă de înaintarea unor asemenea acțiuni poate fi: Avocatul Poporului sau Inspectoratul de Stat pentru Supravegherea Produselor Nealimentare și Protecția Consumatorilor.

9. Analizând litigiile care decurg dintr-un acord anticoncurențial examinate și care sunt în examinare în instanțele de judecată constatăm că Decizia Consiliului Concurenței prin care a fost stabilit un acord anticoncurențial este contestată separat de fiecare întreprindere. Respectiv sunt cel puțin două dosare de judecată în care se examinează legalitatea unui act administrativ individual. Considerăm că aceste dosare pentru o examinare obiectivă și corectă urmează să fie conexate, ori în cazul în care prima instanța care examinează cauza decide că a fost un acord anticoncurențial și decizia e legală, în a doua cauză instanța practic e legată să stabilească și ea prezența acordului și legalitatea deciziei.

În vederea soluționării problemelor și lacunelor depistate în prezenta lucrare, venim cu următoarele propuneri și recomandări de *lege ferenda*:

1. Completarea Legii concurenței cu art. 55^1 cu următorul cuprins: „*55^1. Masuri speciale de investigații.*

(1) În cadrul investigațiilor pot fi efectuate de către Consiliul Concurenței următoarele măsuri speciale de investigație cu autorizarea judecătorului de instrucție:

a) interceptarea și înregistrarea comunicărilor și/sau a imaginilor;

b) colectarea de informații de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;

c) accesarea, interceptarea și înregistrarea datelor informatice;

d) urmărirea vizuală;

e) culegerea de informații.

(2) Prevederile Codului de procedură penală referitoare la dispunerea, autorizarea, efectuarea, prelungirea, încetarea și consemnarea măsurilor speciale de investigații, se aplică corespunzător.

2. Cu referire la fortificarea mecanismului politicii de clemență se impun următoarele modificări la Legea concurenței:

2.1 Art.84 să fie completat cu alin. (8) cu următorul cuprins: „(8) *În cazul în care cererea de clemență este depusă de o întreprindere, aceasta va conține numele fiecărei persoane fizice care a participant nemijlocit la acordul anticoncurențial din partea întreprinderii în cauză.”;*

2.2 Completarea cu un nou art. 84^1 cu următorul cuprins: „*84^1 Imunitatea la răspundere penală a persoanelor fizice.*

(1) Imunitatea la răspundere penală reprezintă exonerarea de la aplicarea răspunderii penale pentru încălcarea prevederilor art. 246 din Codul penal.

(2) Persoana fizică care a depus cererea de clemență și a fost acceptată de către Consiliul Concurenței beneficiază de prezenta imunitate.

(3) În cazul în care cererea de clemență este depusă de o întreprindere, Consiliul Concurenței în decizia de acordare a clemenței va indica doar acele persoane fizice menționate de întreprindere în cererea de clemență, care au colaborat nemijlocit cu autoritatea în procesul de investigație.

(4) În cazul în care persoanele fizice indicate în cererea de clemență depusă de o întreprindere, refuză solicitarea Consiliului Concurenței de a face declarați, prezenta informații, de a colabora, acestea nu vor beneficia de imunitate la răspunderea penală.”

2.3 Art. 90 alin. (1) și (2) urmează să fie completat după textul „*Orice întreprindere sau asociere de întreprinderi”* cu sintagma „*sau persoană fizică*”, și mai departe după text.

3. Cu referire la actele emise în procedura de depistare a unui acord anticoncurențial sunt necesare următoarele modificări la Legea concurenței:

3.1 Propunem completarea alin. (2) de la art. 47 cu următorul text: „*Dacă pe rolul aceleiași instanțe se află mai multe cauze în care este contestată aceiași decizie prin care a fost finalizată investigația și cel puțin într-o cauză este contestată și dispoziția de inițiere a investigației, atunci cauzele urmează să fie conexate*”

3.2 Art. 47 alin. (5) propunem să aibă următoarea redacție: „*Ordinele emise de președintele Consiliului Concurenței în temeiul art. 56 alin. (3) și art. 57 se contestă numai odată cu decizia prin care se finalizează investigația.*”

3.3 Art. 55 să fie completat cu un nou alin. (4^2) cu următorul cuprins: „*(4^2) Dispoziția de inițiere a investigației reprezintă o operațiune administrativă scrisă. Motivarea acesteia va conține temeiurile rezonabile care au stat la baza suspectării încălcării legislației concurențiale și după caz materialele pe care le dispune Consiliul care au stat la baza emiterii Dispoziției*.”

3.4 Art. 56 urmează să fie modificat după cum urmează:

- la alin. (3) după textul „*în care se indică scopul și obiectul inspecției*,” să fie completat cu textul „*persoanele delegate pentru efectuarea inspecției și împuternicirile acestora*”;

➢ la alin. (5) sintagma „*delegația de inspecție*” urmează să fie substituită cu sintagma „*ordinul menționat la alin. (3)*”;

➢ la alin. (7) urmează să fie exclus textul „*și delegația de inspecție în care se indică împuternicirile acestora.*”

3.5 Art. 56^1 alin. (2) lit. a) urmează să fie modificat prin excluderea sintagmei „ *,delegația de inspecție*”.

4. Cu referire la mandatul judecătoresc se impune modificarea Legii concurenței după cum urmează: art.57 urmează să fie completat cu alin. (6^1), (6^2) și (6^3) ce vor avea următorul cuprins:

„*(6^1) Mandatul judecătoresc se emite de către președintele Curții de Apel Chișinău sau de către un judecător delegat de acesta. (6^2) Cererea privind eliberarea mandatului judecătoresc, se examinează fără citarea părților. Judecătorul se pronunță asupra cererii în termen de cel mult 48 de ore de la data înregistrării cererii. Încheierea se motivează și se comunică Consiliului Concurenței în termen de cel mult 48 de ore de la pronunțare. (6^3) În cazul în care inspecția trebuie desfășurată simultan în mai multe încăperi, terenuri și mijloace de transport, Consiliul Concurenței va depune o singură cerere, instanța pronunțându-se printr-o încheiere în care se vor indica spațiile în care urmează să se desfășoare inspecția*.”

Propunem o nouă redacție a alin. (7) de la art.57 după cum urmează: „*(7) Încheierea prevăzută la alin. (6^2) poate fi atacată cu recurs, la Curtea Supremă de Justiție, în termen de 72 de ore de la momentul comunicării acesteia. Contestația nu este suspensivă de executare.*”

5. Cu referire la acordarea accesului la dosar a persoanelor care doresc să depună o acțiune civilă privind repararea prejudiciilor, se impune completarea art. 60 din Legea concurenței cu un alineat nou ce va avea următorul cuprins: „*(7) După ce Decizia Consiliului Concurenței a fost adoptată și publicată, accesul la dosar poate fi acordat și altor persoane care doresc să depună o cerere de chemare în judecată privind repararea prejudiciului cauzat printr-o practică anticoncurențială interzisă de prezenta lege. În acest caz persoana urmează să depună o cerere scrisă, în care trebuie să demonstreze că ar fi putut fi afectat de practica anticoncurențială constatată de Consiliul Concurenței.”*

6. Codul administrativ la art. 214 urmează să fie completat cu un nou alin. (12) cu următorul cuprins: „*(12) Nu pot fi suspendate actele Consiliului Concurenței emise în cadrul procedurii de investigație, (dispoziția de inițiere a investigației, ordinul de efectuare a inspecției, procesul-verbal de inspecție, decizia de efectuare a inspecției în alte încăperi, raportul de investigație.)*”

BIBLIOGRAFIE

1. Bologan D. Dreptul Concurenței: Note de curs. Chișinău, 2014. p. 164. ISBN: 978-9975-4280-4-0.
2. Bologan D., *Reglementarea juridică a înțelegerilor de cartel*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2016. p. 199.
3. Bulmaga O., M*ăsurile organizatorico-juridice în privința entităților ce desfășoară practici anticoncurențiale*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2014. p. 183.
4. Codul civil nr. 1107 din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01.03.2019.
5. Codul Penal nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial nr. 72-74 din 14.04.2009.
6. Comunicarea Comisiei privind cuantificarea prejudiciilor în acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcarea articolului 101 sau 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. În Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr. C167/19 din 13.06.2013. [citat 16.07.2025]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52013XC0613%2804%29
7. Consiliul Concurenței Republica Letonia, Raport anual 2023. [citat 19.07.2025]. Disponibil: https://www.kp.gov.lv/en/2021-2026
8. Consiliul Concurenței România, Raport anual 2022. [citat 19.07.2025]. Disponibil: https://www.consiliulconcurentei.ro/documente-oficiale/rapoarte/rapoarte-anuale/
9. Creciun I., *Mecanismele juridice de combatere a acordurilor anticoncurențiale și protecție a concurenței în legislația Republicii Moldova*. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2021. p. 237.
10. Decizia Comisiei Europene din 30.01.2008, în Cauza COMP/B-1/39.326 — E.ON Energie AG. [citat 23.07.2025]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52008XC0919%2801%29&qid=1712616907761
11. Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-08 din 05.02.2015. [citat 28.07.2025]. Disponibilă: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurentei-nr-da-ae-08-din-05-02-2015/
12. Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-22/20-09 din 26.03.2021. [citat 28.07.2025]. Disponibil: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurene-ei-nr-da-22-20-09-din-26-03-2021/
13. Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-22/20-64 din 18.11.2021. [citat 28.07.2025]. Disponibil: https://www.competition.md/decizii/decizia-plenului-consiliului-concurentei-nr-da-22-20-64-din-18-11-2021/

14. Hotărârea Guvernului R.S.S. Moldova nr. 2 din 04.01.1991 cu privire la măsurile urgente de demonopolizare a economiei naționale a R.S.S. Moldova. În: Buletinul Oficial din 04.01.1991 (abrogată).
15. Hotărârea Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani din 23.05.2022, dosar nr.3-644/2021. Disponibil:https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/YmUyODAwZGQtMTRkZC00YWM5LTlmNmMtNDUyYmU3MWM2MzU5
16. Legea nr. 906 din 29.01.1992 cu privire la limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței. În: Monitorul Parlamentului Republicii Moldova nr. 2 din 01.03.1992 (abrogată)
17. Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: Monitorul Oficial nr. 193-197 din 14.09.2012.
18. Mihalache I., *Dreptul afacerilor: Note de curs*. Chișinău: Print Caro, 2015. p. 387. ISBN: 978-9975-56-213-3.
19. Rapoartele anuale de activitate ale Consiliului Concurenței. [citat 30.07.2025]. Disponibile la: https://www.competition.md/categorie/rapoarte-anuale/
20. Raportul privind activitatea Consiliului Concurenței pentru anul 2023. [citat 30.07.2025]. Disponibil:https://www.competition.md/rapoarte-anuale/raport-privind-activitatea-consiliului-concurentei-in-anul-2023/
21. Roșca N., Baieș S., Dreptul Afacerilor. Ediția a IV-a. Chișinău, USM, 2021. p. 364. ISBN: 978-9975-152-86-0.
22. Rusu V., Focșa G., Curs de drept comercial. Chișinău: ASEM, 2006. p. 432. ISBN: 978-9975-75-364-7.
23. Timofei S., *Infracțiuni în domeniul concurenței (aspecte de drept penal)*, Teză de doctor în drept. Chișinău, 2011.
24. Ungureanu D. *Infracțiunea de limitare a concurenței libere. O perspectivă de drept comparat.* Revista Institutului Național al Justiției nr. 1 (28), 2014. [citat 17.07.2025]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/INJ_2014_1.pdf
25. Volcinschi V., Cojocari E., Drept economic. Chișinău: USM, 2006. p. 426. ISBN: 978-9975-4002-2-0.

ADNOTARE

Chițanu Grigore, „Examinarea și soluționarea litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale (înțelegerile de cartel)". Teză de doctor în drept. Chișinău, 2025

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 243 titluri, 6 anexe, 237 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: acord anticoncurențial, cartel, concurență, contestare, litigii, răspundere civilă, inspecție.

Scopul lucrării: Scopul principal al prezentei lucrări este cercetarea complexă a litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale, analizându-le prin prisma legislației naționale și internaționale, a literaturii juridice și a practicii judiciare, în vederea evidențierii instrumentelor juridice eficiente dar și a lacunelor/problemelor de interpretare și aplicare a cadrului legal, precum și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a legislației naționale și perfecționarea practicii judiciare în conformitate cu standardele europene.

Obiectivele cercetării: Printre obiectivele importante sunt: identificarea problemelor ce pot apărea în procesul de soluționare a litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale și soluțiile ce se impun; elaborarea propunerilor de aplicare a legislației naționale și formularea unor recomandări de *lege ferenda* în vederea îmbunătățirii legislației, precum și eficientizarea mecanismelor de combatere a acordurilor anticoncurențiale.

Noutatea și originalitatea științifică: prezenta lucrare reprezintă un studiu complex și în plan comparat al modului de examinare și soluționare a litigiilor ce decurg din acorduri anticoncurențiale, ce a permis identificarea principalelor probleme și lacune în procesul de examinare și soluționare a litigiilor, precum și înaintarea propunerilor de modificare a legislației, fapt care va permite unificarea abordărilor teoretice și practice referitoare la acordurile anticoncurențiale.

Rezultatul/rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unor probleme științifice importante: rezidă în identificarea principalelor lacune normative și de interpretare, apărute în cadrul procedurilor de examinare și soluționare a litigiilor ce decurg din acordurile anticoncurențiale, fapt care a condus la elaborarea propunerilor de lege ferenda în vederea perfecționării cadrului normativ național și evidențierea unor practici judiciare importante din UE în vederea valorificării acesteia în sistemul jurisprudențial național.

Semnificația teoretică: ideile și rezultatele obținute pot fi utilizate în activitatea științifică și didactică ce ține de domeniul dreptului concurenței, dar și a dreptului procesual civil, inclusiv de practicieni la examinarea dosarelor în instanțele de judecată.

Valoarea aplicativă a lucrării: concluziile și propunerile de *lege ferenda* prezentate pot fi utilizate de legiuitor în procesul de perfecționare a cadrului legal; de către Consiliul Concurenței în vederea fortificării mecanismelor de contracarare a acordurilor anticoncurențiale și de către instanțele de judecată care vor examina litigiile ce decurg din acordurile anticoncurențiale la argumentarea hotărârilor luate.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele științifice ale tezei de doctorat au prezentate la conferințele naționale și internaționale, fiind utile atât pentru cercetătorii științifici, cât și pentru specialiștii din domeniu.

АННОТАЦИЯ

Кицану Григоре, «Рассмотрение и разрешение споров, возникающих из антиконкурентных соглашений (картельных соглашений)». Докторская диссертация по юриспруденции. Кишинев, 2025 г.

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 243 наименований, 6 приложения, 237 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: антиконкурентное соглашение, картель, конкуренция, опровержение, судебное разбирательство, гражданская ответственность, проверка/инспекция.

Цель работы: Основной целью данной работы является комплексное исследование споров, возникающих из антиконкурентных соглашений, их анализ через призму национального и международного законодательства, юридической литературы и судебной практики с целью выявления эффективных правовых инструментов, а также пробелов/проблем в толковании и применении правовой базы, а также разработка предложений по совершенствованию национального законодательства и улучшению судебной практики в соответствии с европейскими стандартами.

Задачи исследования: К числу важных задач относятся: выявление проблем, которые могут возникнуть в процессе разрешения споров, вытекающих из антиконкурентных соглашений, и необходимых решений; разработка предложений по применению национального законодательства и формулирование рекомендаций *de lege ferenda* в целях совершенствования законодательства, а также повышения эффективности механизмов борьбы с антиконкурентными соглашениями.

Научная новизна и оригинальность: данная диссертация представляет собой комплексное и сравнительное исследование способов рассмотрения и разрешения споров, возникающих из антиконкурентных соглашений, что позволило выявить основные проблемы и пробелы в процессе рассмотрения и разрешения споров, а также предоставить некоторые предложения по внесению изменений в законодательство.

Полученный результат(ы), способствующий решению научной проблемы: заключаются в выявлении основных нормативных и интерпретационных пробелов, возникших в ходе рассмотрения и разрешения споров, вытекающих из антиконкурентных соглашений, что привело к разработке предложений *de lege ferenda* в целях совершенствования национальной нормативно-правовой базы и выявления важной судебной практики ЕС с целью ее использования в национальной правовой системе.

Теоретическая значимость: полученные идеи и результаты могут быть использованы в научной и дидактической деятельности, связанной с областью конкурентного права, а также гражданского процессуального права, в том числе практиками при рассмотрении дел в судебных инстанциях.

Практическая ценность работы: представленные выводы и предложения de *lege ferenda* могут быть использованы законодателем в процессе совершенствования нормативно-правовой базы, Советом по конкуренции в целях усиления механизмов противодействия антиконкурентным соглашениям, а также судебными инстанциями, которые будут рассматривать споры, возникающие из антиконкурентных соглашений, для обоснования принятых решений.

Внедрение научных результатов: Научные результаты докторской диссертации были представлены на национальных и международных конференциях и представляют интерес как для научных исследователей, так и для специалистов в данной области.

ANNOTATION

Chițanu Grigore, „Examination and settlement of disputes arising from anti-competitive agreements (cartel agreements)". PhD thesis in law. Chisinau, 2025

Structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 243 titles, 6 appendices, 237 basic text pages. The achieved results are published in 11 scientific publications.

Keywords: competition, anti-competitive agreement, undertaking, associations of undertakings, concerted practice, cartel, combating, civil liability, punishment, leniency policy.

The scope of the research paper: The main scope of this paper is the complex research of disputes arising from anti-competitive agreements, analyzing them through the lens of national and international legislation, legal literature and judicial practice, in order to highlight effective legal instruments, but also gaps/problems in the interpretation and application of the legal framework, as well as to develop proposals to improve national legislation and to align judicial practice with European standards.

The objectives of the research paper: Among the important objectives are: identifying problems that may appear in the process of resolving disputes arising from anti-competitive agreements and the necessary solutions; developing proposals for the application of national legislation and formulating *de lege ferenda* recommendations, in order to improve the legislation as well as to make the mechanisms for combating anti-competitive agreements more efficient.

The novelty and scientific uniqueness of the paper: this work represents a complex and comparative study of the examination and settlement of disputes arising from anti-competitive agreements, which allowed the identification of the main problems and gaps in the process of examination and settlement of disputes, as well as the submission of proposals to amend/improve the legislation.

The result/results obtained that contribute to the solution of important scientific issues: reside in the identification of the main normative and interpretative gaps that appeared in the procedures for examining and resolving disputes arising from anti-competitive agreements, which led to the development of *lege ferenda* proposals in order to improve the national regulatory framework and highlight important judicial practices from the EU, so as to capitalize on it in the national jurisprudential system.

The theoretical significance: the ideas and results obtained can be used in scientific and didactic activity related to the field of competition law, also in civil procedural law, as well by practitioners when examining files in courts of law.

The practical value of the paper: the conclusions and *de lege ferenda* recommendations can be used by the legislator in the process of legal framework improvement, by the Competition Council in order to strengthen the mechanisms for counteracting anti-competitive agreements, also by the courts that will examine the disputes arising from anti-competitive agreements in order to provide arguments to the taken decisions.

Implementation of scientific results: The scientific results of the PhD thesis were presented at national and international conferences, being useful for both scientific researchers and specialists in the field.

CHIȚANU GRIGORE

EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA LITIGIILOR CE DECURG DIN ACORDURILE ANTICONCURENȚIALE (ÎNȚELEGERILE DE CARTEL)

553.03 DREPT PROCESUAL CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar:23.09.2023	Formatul hârtiei: 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj: 25 exemplare
Coli de tipar: 2,2.	Comanda nr119/25

Centrul Editorial-Poligrafic al USM

str. Al.Mateevici, 60, Chişinău, MD-2009

e-mail: cep2usm@mail.ru